

B E S C H R Y V I N G E
V A N D E
VOLK-PLANTINGE
ZURINAME:

V E R T O N E N D E

De Opkomst dier zelve Colonie, de Aanbouw en Be-
werkinge der Zuiker-Plantagien. Neffens den aard
der eigene natuurlijke Inwoonders of Indianen;
als ook de Slaafsche Afrikaansche Mooren;
deze beide Natien haar Levens-manie-
ren, Afgoden-dienst, Regering,
Zeden, Gewoonten en dage-
lijksehe Bezigheden.

M I T S G A D E R S

*Een vertoog van de Bosch-grond, Water- en Pluim-Gedier-
tens; de veel vuldige heerlijke Vruchten, Melk-agtige
Zappen, Gommen, Olyen, en de gehele ge-
selsheid van de Karaibaansche Kust.*

D O O R

J. D. HL.

Verrijkt met de Land-Kaart (daar de legginge der Plan-
tagien worden aangewezen) en Kopere Platen.

T e L E E U W A R D E N ,

By MEINDERT INJEMA, Boek-drukker en
Verkoper voor aan in de St. Jakobs-straat, 1718.

T A F E L VAN DE HOOF-T-DEELEN.

EERSTE HOOF-T-DEEL.

Nauwkeurig onderzoek van de eerste Ondekkinge van Amerika, en des zelfs aangelegene Landen. Pag. 1.

II. HOOF-T-DEEL.

Van de Natuurlyke Gestelheid der Karaibaansche Kust. Pag. 12.

III. HOOF-T-DEEL.

Van de Gematigheid der Lugt en van de Jaar-Zaizoenen op de Zurinaamsche Kust. Pag. 20.

IV. HOOF-T-DEEL.

Handelende van Parimaribo of Nieuw Middelburg, 't Fort Zeelandia, Sommelsdyk, enz. als mede het Leven en Sterven van de Heer van Sommelsdyk, en de Onderneming der Franschen op Suriname. Pag. 46.

V. HOOF-T-DEEL.

Hoe het Zuiker-Riet in Amerika is overgebracht. Van 't Riet Mambon en Rotang. Planting en Aankweking van het Zuiker-Riet op Suriname. Schade der Mieren. 't Gestel der Zuiker-Molens, en des zelfs Bewerkinge. 't Zuiker-Riet op alle Kusten waar het gevonden werd. Woon-huis der Planters, Neger-huisjes en 't Stook-huis. Wat een Plantagie wel zou kosten om van nieuws aan te leggen. Pag. 65.

VI. HOOF-T-DEEL.

Aard, Natuur en Eigenschappen der Swarte Slaven; des zelfs Geboorte Plaatz en verdere overvoeringe aan de Amerikaansche Kust, enz. Pag. 90.

VII. HOOF-T-

T A F E L

VII. HOOFT-DEEL.

Handelende van de Karaïbanen of Amerikaansche Inwoonders van Suriname. Pag. 124.

VIII. HOOFT-DEEL.

Van de gewoonlyke Maaltijden der Karaïbanen. Onthaal dat zy doen aan die haar gaan bezoeken. Van de Oorlogen en onthaal aan hare Oorlogs-gevangenen. Huwelyken, Geboorte, en van d' Opvoedinge der Kinderen. Onderdom, Ziekten, van de hulpmiddelen om de gezondheid weder te krygen, van hare Dood, en van hare Lijk-pligten. Pag. 141.

IX. HOOFT-DEEL.

Van de viervoetige Dieren, zo wilde als tamme, die op de Kust van Suriname gevonden werden. Pag. 169.

X. HOOFT-DEEL.

Veelderlei zoorte van Diertjes, zo Ongedierte als andere. Pag. 175.

XI. HOOFT-DEEL.

Van d'aanmerkelykste Vogelen, en andere Gedierten, zo talryk als het Land de zelve op geeft. Pag. 183.

XII. HOOFT-DEEL.

Van de Visschen en Zee-gedrochten die op deze Kust gevonden werden. Pag. 193.

XIII. HOOFT-DEEL.

De Aard der Bomen, dier Vruchten en Aard-gewassen. Pag. 203.

XIV. HOOFT-DEEL.

Verscheide zoorten van Melk of Wateren, zo die uit eenige Stammen en Vruchten der Bomen vloeijen, en Medicinaal zijn. Als mede van Gommen of Harsagtig Pek dat uit de Bomen druipen. Wyders Olyen, welke door middel van een snede in de Stammen der Bomen gedaan, vloeid. Pag. 235.

BESCHRY-

Gaarne witte Hand-schoenen.	Bals: Sulferi.
Gaze kappen deur genaaid.	Oli Cinamomi.
Korte Schorte kleden.	Kreefs-oogen.
Oost-Indische Waaijers die vrael zijn.	Cremotartari.
Dito zijdene en Frans-papiere.	Sal Pruncl.
Hand Rottingen.	Emplasterum Opedildum.
Fluwele Bonetten, zo rood als swart, galant gemaakt.	Ung: Diapalmæ.
Allerlei soorten van geverfde Gaarns, exempt swart en groen.	Ung: Gipsiacum.
Allerhande soort van Naai en Stik-zijde, zijdene Rijg-veters.	Oli Lauri.
Pallet-borden met de Ballen.	Extractum Catholicum.
Witte Stijfzel en Blauwzel.	Venetze Thiriakel in Blikken Dozen.
Palmstap Lijns-rollen.	Conserf van Flaar.
Geborduurde Kammezolen op Frans Linnen, dito Broeken op de zijde geborduurt.	Rhabarber.
Slijp-stenen, Fransche Kiepper- zollen in soorten, Tabaks- pijpen in soorten, korte en lange; goud-leren kamme	Extract van Alst.
Tassen, uurs en half uurs Zand-lopers.	Borax.
N. B. Alle soorten van Wolle goederen moeten eerst Ge- swavelt worden, om die voor t verderf van Motte te be- vrijden.	Sal Armoniacq.
	Sal Volatile Oliosum.
	Salsa China.
	Spiritus Coccheliarizæ.
	Elixt: Paraselsi.
	Elixt: Salutis.
	Elixt: Proprietatis.
	Empl: Diachlum cum Gumm:
	Labean:
	Mucagia:
	Defensiv: Vigon:
	Ungt: Apostol:
	Althææ.
	Nervin.
	Crocus.
	Oli Terbentit:
	Flos Sulpheri.
	Camphor.
	Mercur: Vivum:
<i>Medicamenten.</i>	
O lium Succini.	
Oli Juniperi.	
Oli Anisi.	

KARIBAANSCH WOORDEN-BOEK.

Waarschouwing.

1. Y tekenen de lange Letter-grepen, en op dewelke men wat rusten moet, met scherpe punten uit. En wy stellen van die punten op verscheidene letteren om te doen kennen dat de gene die voor gaat aan de voorgaande Letter-greep toebehoort, en geenzins mag gevoegt worden by d'uitspraak van de volgende, gelijk wanneer in het Francoysch wy twee punten stellen op *Loüange*, op *Loüer*, en in het Neder-duitsch op *Geëert*, op *Geëdel* en diergelijke woorden.

2. Wanneer het woord dat wy stellen een van de Tale der Mannen is, zo tekenen wy het uit door eene M. en wanneer het is dat van de Vrouwen zo onderscheiden wy het met eene V.

3. Eindelijk gelijk de woorden van deze Tale moeilijk zijn om zuiver gedrukt te worden, van de gene die de kennisle daar van niet door haar zelve hebben, zo worden de Lezeren gebeden aan den Drukker toe te eïgenen de gebreken die mischien al-hier in eenige plaatzen zullen gevonden worden, gelijk het byna anders onmogelijk is.

N. B. Dit volgende is het geen de Heer *Charles de Rochefort* heeft aangetekent, waar by de hedendaagze Spraak der *Karibanen* ten naasten by is over-een-komende.

I. DE DELEN

MENSCHELYK EIGEN-
SCHAAP.

Mijn ligchaam, *Nékebon*.
 Het vette, *Tokellé*.
 Mijn huid, *Nora*. Dit beteikent
 in het algemeen alles wat een
 overdekking diend.
 Mijnne beenderen, *Naba*. Dit be-
 teikent ook een *tendo* of eene
Peefe.
 De *Karashanen* onderscheiden
 de aderen met de zenuwen niet;
 en zy drukken haar uit door het
 woord van *Allagra*, het welke
 beteikent mijne zenuwen of
 mijne aderen: gelijk *Lallagra*
 zijne zenuwen of zijne aderen.
 Zy noemen nog aldus de wor-
 telen van de boom.
 Mijn bloed. *M. Nitta. V. Ni-
 moinalou*.
 Mijn haar, mijne hairen, *Nsibouri*.
 Mijn hooft, *Nicheucke*.
 Mijne oogen, *Nakou*.
 Mijn oog-appel, *Nakon-euke*.
 Dat is eigenlijk te zeggen, *De
 kerne van mijn oog*.
 Mijn oog-schedel *Nakon-ora*. Dat
 is te zeggen, *het vel van mijn oog*.
 Mijne winkbraauwen, *Nakonjon*,
 eigenlijk *het hair van het oog*.
 Mijn voorhoest, *Nérébé*.

Mijn aangezicht, *Nichobon*.
 Mijne neuze, *Nichiri*.
 Mijne mond, *Niouma*.
 Mijne lippen, *Moumáron*.
 Mijn tant, *Nári*.
 Mijn baaktant, *Nackeuke*.
 Mijn tantvlees, *Nári-aregrik*, ei-
 gentlijk, *het gene tegen mijne
 tanden aanstaat*.
 Mijn oor, *narikaë*.
 Mijne hoofslapen, *noubojonbon*.
 Mijne kaken, *natigné*.
 Mijne tonge, *ninigné*.
 Mijne kinne, *nárona*.
 Mijne mammen, *nouri*.
 Mijn borst, *nárokou*.
 Mijn schouder, *neché*.
 Mijn arm, *narreuna*, het betei-
 kent ook een *Vlerk*.
 Mijn elleboog, *neugenmenke*.
 Mijne handen, *nóucabo*.
 Mijne vingeren, *nóucabo-raün*,
 gelijk of gyzeidet, *de jonge of
 de kinderen van mijne hand*.
 Mijn duim, *nóucabo-iteignum*,
 eigenlijk *dat tegen de vingeren
 gestelt is*.
 De pols, *Lóucabo ánichí*, dat is
 eigenlijk te zeggen *de ziele van
 de hand*.
 Mijn nagel, *nóubarn*.
 Mijne mage, *nánichirokou*.
 Mijn herte, *M. nionánni. V. ná-
 nichí*. Dit woord beteikent
 ook, *mijne ziele*.

Mijne

Mijne longen, *Naara*.
 Mijne lever, *Naubana*.
 Mijne ingewanden, *Noulakai*,
 dit beteikent ook den buik.
 Mijne nieren, *nanaganc*.
 Mijne zijde, *nauba*.
 De milte; *conemata*.
 De blaze, *Ichikoulou-akaï*.
 Mijn navel, *narioma*.
 De natuurlijke delen van den
 Man, *M. Talankouli*. V. *Nehuera*.
 De natuurlijke delen van de Vrouw,
Toulankou.
 Mijn agterfte, *narioma-rokou*.
 Mijne billen, *niasta*.
 Mijne dyën, *nebonik*.
 Mijne knyë, *nagagirik*.
 Mijne knyë - fchijve, *nichaouâ-chaouâ*.
 Mijn been; *nourna*.
 Mijn fcheenbeen, *nourna abon-
 longou*.
 Mijn gewrigt, *napataragoune*, dat
 is te zeggen, een by-gevoegt ding.
 Het gene zy ook toe-eigenen
 aan een stuk of lap dat men op
 een kleed zet.
 Mijne enkelklaauwe, *nonmour-
 gouti*.
 Mijn voet, *nougouti*.
 Mijn hiel, *nougouti-raïm*. Dat is
 eigentlijk te zeggen, de jongen
 van de voet.
 De plante van mijnen voet, *non-*

gent-rokou, eigenlijk, het bin-
 nenfte van de voet.

Gelijk zy byna de namen der din-
 gen, boven al die van de ge-
 deelten des lighaams nimmer
 enkel en op haar zelven noe-
 men; maar dat zy die verbind-
 den aan eenen van de drie per-
 zonen, zo hebben wy haar hier
 op den eerften perzoon gefteit.
 Die haar op d' andere wil voe-
 gen, zal maar d' eerfte letter
 van yder woord te veranderen
 hebben.

II. BLOED-VRIENDSCHAP

en

AAN - HUWLYKING.

Mijn bloed-vriend, *M. Nion-
 moulikou*. V. *Nitoucke*.
 Mijn huwlyk, *Teuilleteli*.
 Mijn man, *niraiti*.
 Mijn Vader tot hem fprekende,
M. en V. Baba.
 Van hem fprekende *M. Youmâan*,
V. Nonkôuchill.
 Mijn Groot-vader, *M. Itâmon-
 lou*, V. *nârgouti*.
 Mijn vaderlijke Oom. Men noemt
 hem Vader, *Baba*. En om den
 waren en eigentlijken Vader
 te beteikenen, als men hem
 voor-wetens wil onderschei-
 den, zo maakt men zomtijds
 Ii 2 deze

- deze by-voeging *Bába tinna-ka*.
- De moederlijke Oom, *M. Yáo*, *V. Akátobou*.
- Mijn Zoon, *M. Imákou*, *Imou-lou*, *Tamoinri*, *V. Nirahen*.
- Mijn Jongen-zoon, *Hibáli*, als 'er niet meer als een is: maar als 'er vele zijn, *nibágnem*.
- Mijn eer-gebore broeder, *M. Hanbin*, *V. Niboukayem*.
- Mijn jongstgebore, *M. Ouánoué*, en *Ibiri*; dat is eigenlijk te zeggen, *mijn helft*, *V. Namouléem*.
- Mijn schoon-broeder, en mijn moederlijke Neef, *M. Ibamoui*, *V. Nikeliri*.
- De Neef niet aan de Nigte getrouwt, *Yapataganum*.
- Mijn kinds-kind, of Zusters of Broeders kind, *Tanantigané*.
- Mijn Swager; *Hibáli monkou*, dat iste zeggen, *die kleine kinderen maakt*.
- Mijne vrouwe, *M. Yenéneri*, de vrouwen zeggen, *Liáni*, zijne vrouwe.
- Mijne moeder, tot haar sprekende, *M. en V. Bibi*, dat is ook een uitroeping of verheffing van een zaak.
- Van haar sprekende, *M. Iehannum*, *V. Nonkoúchourom*.
- Mijne Schoon-moeder van het tweede bedde, *noukóuchourom-teni*.
- Mijne Schoon-moeder, waar van ik de dogter hebbe getrouwt, *Imenouti*.
- Mijne Groot-moeder, *M. Innouti*, *V. Nagette*.
- De moederlijke Moeije, hiet moeder, *Bibi*.
- De Vaderlijke, *nahououli*.
- Mijne dogter, *M. Niananti*, *V. Nirahen*.
- Mijne Zuster, *Nitou*.
- d' Eerste geboorne, *Bibi-Ouánouân*.
- De Jongstgeboorne, *Tamoulé-lou.i*.
- Swagerinne, schoon-dogter, en Nigte, *Nibaché*.
- Mijne Nigte, *M. Youëlléri*, dat is te zeggen, *myne vrouwelijke of mijne beloofde*; om dat zy aan hare Neven natuurlijk tot vrouwen behoren. De vrouwen zeggen *Youëllou*.
- De kinderen van twe broeders, noemen haar *Zusters* en *Broeders*: de kinderen van twe Zusters even zo.

III. S T A T E N

en

HOEDANIGHEDEN.

- E**en man, of een mannelijke, M. *Onëkelli*: in het meervoud, *Onëkliem*, V. *Eyéri*: in het meervoud, *Eyérium*.
- Eene Vrouwe, of eene vrouwelijke, M. *Onëlle*: in het meervoud: *Ouliem*, V. *Inárou*: in het meervoud, *Innöyum*.
- Een kind, *niankeili*.
- Een jongen, *Mouléke*.
- Eene dogter, *niankeiron*.
- Een kleine jongen, *Onëkelliraen*, eigenlijk, *een kleine mannelijke*.
- Eene kleine dogter, *Onëlli-raen*, eigenlijk, *eene kleine vrouwelijke*.
- Een Oudman, *Ouàiali*.
- Een Vader des Huisgezins, *Tionbontouli authe*.
- Een Weduwenaar en eene Weduwe, *Moincha*.
- Een medegezel, *banaré*.
- Een vriend, M. *Ibaouánale*, V. *Nitignon*.
- Een vyand, M. *Etónton*, V. *Akani*.
- Een gemaakte vyand, *Etónton noubi*. Aldus noemen zy alle hare vyanden die gekleed gaan.
- Wilden, *Maron*. De Karaïbaanen geven dezen naam niet als
- aan de dieren; en aan de wilde vrugten.
- Inwoonder, *bonon*.
- Eilander, of bewoonder van een Eiland, *Oubao-bonon*.
- Bewoonder van het Vaste-land, *baloué-bonon*.
- Zee-man, *balanaglé*. Aldus noemen zy de Christenen, om dat zy van zo verre over zee in haar land komen.
- Generaal van een Scheeps-leger, of Admiraal, *Nhaléné*.
- Hoof-man van een Schip, *Tionbontouli canaoua*.
- Groot Hoof-man, of een Generaal, *Ouboutou*; in het meervoud, *Ouboutounum*.
- Plaats-houder, *Tionboutoumali*; dat is eigenlijk te zeggen *het spoor van den Hoofman* of *het gene na hem te voorschijn komt*.
- Soldaat, of Oorlogs-man, *netoukouiti*.
- Schuid-wagt, Verspieder, *Arikouti*, *nabara*.
- Mijn oorlogs-gevangene, *nionitonli*, *nionimakali*.
- De gene die den last heeft om de gasten t'ontfangen, *nionákaiti*.
- Mijn huur-knegt, zodanig als de Christenen hebben *nabonyon*.
- Slaaffchen dienaar, *Tamon*.
- Een Jager, *Ekeronti*.

Vet, *Tibouléti*.
 Mager, *Toulééli*.
 Groot, *Mouchipééli*.
 Dik, grof, *Omboutonti*.
 Klein, *nianti*, *Raen*.
 Katijvig, *Pikenine*, in bastaarttaal.
 Hoog, *Inóuti*.
 Laag, *Onabóuti*.
 Diep, *Ouleliti*, *Anianliti*.
 Breed, *Taboubéreti*.
 Lang, *Mochinagóuti*.
 Rond, *Chiririti*.
 Vierkand, *Patagóuti*.
 Schoon, *Bouitouti*.
 Leelijk, *nianti ichibou*.
 Zagt, *nionlouti*.
 Hard, *Téleti*.
 Droog, *Ouárron*, *Ouárrouti*.
 Vogtig, *Kouchakouáli*.
 De hitte en de koude zijn op den
 ix. tijtel uitgedrukt.
 Wit, *Alouti*.
 Swart, *Ouliti*.
 Geluw, *Houéreti*.
 Rood, *Ponáti*.
 Zy kunnen niet noemen als die
 vier verwen, en zy brengen
 'er alle d' andere toe.
 Dief, *Touálouti*.
 Bloedschendige, *Kakouyoukouátiti*.
 Overspeelder, *Oulimateti*.
 Hoerreerder, *Huéréti*.
 Twitt-gierige, *Oulibimekoali*,
Kouáiti.
 Verrader, *nirouboutiti*.

Kwaad, *Oulibati*, *Nianónáuti*.
 Goed, *Iroponti*.
 Wijs, *Kanichicoti*.
 Behendig, *Manigat*.
 Dwaas, *Leuleuti ao*, of *Talouali*
ao, dat is eigenlijk te zeggen,
Die geen ligt heeft.
 Dapper, *Ballinnmpti*.
 Schelm, *Abaonáti*.
 Blijde, *Aouérekoua lionani*.
 Droevig, *Imouéti*.
 Dronken, *nitimainti*.
 Rijk, *Katakobáiti*.
 Arm, *Matakobáiti*.
 Stékende, *Chouchóuti*.
 Dood, *neketali*.

IV. D A D E N

en

T O E T E N.

HY vertrouwt zig in hem,
Moingattetiloné.
 Verwagt my, *Jacabo*, *noubara*.
 Hoopt, wagt, *Alliré*.
 Hoopt in hem, *Eminichiraba*.
 Hope, *Ementichira*.
 Mijne hope, *nemenichiraen*.
 Mijne vreeze, *ninonnonbouli*.
 Mijne vreugde, *M. nasuëregon*,
V. niouánni.
 Mijne droefheid, *nittkaboué*.
 Hy is geboren, *Eméignouáiti*.
 Weest welkom, *Halea ribou*.
 Ik hebbe honger, *Lamanatina*.

Ik hebbe dorst, <i>nacrabatina</i> .	Springt, <i>Chaubákonába</i> .
Geeft my t'eten, of, geeft my brood, <i>M. Terebali ùm boman</i> , <i>V. noubonte ùm boman</i> .	Ik gà springen, <i>Choubakouániabou</i> .
Geeft my te drinken; <i>nasoni boman</i> .	Lagt, <i>Béerraka</i> .
Eet, gebiedender wijze, <i>Baika</i> .	Ik lagge, of ik verheuge my, <i>naouérékoyem</i> .
Eten, zonder eenig opzigt genomen, het gene weinig in gebruik is, <i>Aika</i> .	Schreid, <i>Ayakouába</i> .
Ik etc, <i>naikriem</i> .	Slaapt, <i>Baronka</i> .
Drinkt, <i>Konrába</i> .	Ontwaakt, <i>Akakouába</i> .
Ik drinke, <i>natiem</i> , <i>natakayem</i> .	Waakt, <i>Aromankaba</i> .
Ik ben verhit door drinken, <i>nacharonátina</i> .	Arbeid, <i>M. Youátégmali</i> , <i>V. Noumaniklé</i> .
Komt hier, <i>Hac yeté</i> .	Ruste, <i>nemervoni</i> .
Gaat heên, <i>Bayouboukan</i> .	Gevegt, <i>Tibouikenoumali</i> .
Spreekt, <i>Ariangaba</i> .	Oorlog, <i>M. Nainkoa</i> , <i>V. Nibouctoukouli</i> .
Ik spreke, <i>nanangiyem</i> .	Vrede, <i>niüemboulouli</i> .
Swijgt gy, <i>Maniba</i> .	Hy is verflage, <i>niouellemainti</i> .
Zit neder, <i>niourónba</i> .	Hy is overwonnen, <i>Enepáli</i> .
Gaat ter aarde leggen, <i>Káoignaba</i> .	Ademt, <i>Aouraba banichi</i> . Dit wil eigenlijk zeggen, <i>verfrist nu herte</i> .
Staat op, <i>Aganekaba</i> .	Blaaft, <i>Phoubié</i> .
Staat over-cinde, <i>Raramaba</i> .	Spogt, <i>Chouéba</i> .
Ziet, <i>Arikaba</i> .	Hoest, <i>Hymba</i> .
Hooft, <i>Akambabé</i> .	Snuid u, <i>ninraba</i> .
Riekt, <i>Irimichaba</i> .	Drekken, <i>Houmoura</i> .
Smaakt 'er af, <i>Aochababé</i> .	Wast u, <i>Chibába</i> .
Raakt het aan, <i>Kourouábabé</i> .	Bevogtigt, <i>Touba boubara</i> .
Gaat, <i>bayoubaka</i> .	Gaat baden, <i>Akao bouka</i> .
Ik gà voort, <i>naoubakayem</i> .	Ik swemme, <i>napouloukayem</i> .
Wandelt, <i>Babichiaka</i> .	Hy swemt wel, <i>Kapouloukatiti</i> .
Loopt, <i>Hebemba</i> .	Hy is verdronken geweest, <i>Chalalaali</i> .
Danst, <i>Babenaka</i> .	Hy is versmoort geweest, <i>niarakouáti</i> .
Ik dansté, <i>nabinakayem</i> .	

Opent,

Opent, *Talaba*.
 Sluit, *Tába*.
 Zoekt, *Aloukaba*.
 Vind, *Ibikouâbaë*.
 Vliegt, *Hamamba*.
 Gy valt, *Bátikeroyen*.
 Verliest het, *Aboulekouâbaë*.
 Verkoopt het, *Kebeciketabaë*.
 Koopt, *Amonliakaba*.
 Hy handelt of doet Koopman-
 schap, *Baouânemeti*.
 Gaat op de jagt, *Ekrekabouka*.
 Mijne jagt, *nékeren*.
 Hy schiet wel met den boog, *Ka-
 cbienratiti, boukatiti*.
 Hy schiet wel met het roer, *Ka-
 touratiti*.
 Gaat vis-vangen, *Tikabouka authe*.
 Ik vissche, *natikayem*.
 Mijne visscherije, *nâtiakani*.
 Hy is in de haven aangekomen,
Abourrikaali.
 Ik zing in de Kerke, *nallalekayem*.
 Ik zing een lied, *naromankayem*.
 Hy is verliefd op haar, hy troetelt
 haar, *Iboatoati tao*.
 Kust my, *Chouba nioulougou*.
 Ik wil genoemd wezen, noemt my,
Yetikléé yatek.
 Hy mint hem, *Kinchinti loné, Ti-
 bouinati*.
 Hy haat hem, *Yerekatiti loné*.
 Twist, *Liouélébouli*.
 Dronkenschap, *Liuetimali*.
 Slaat, geesfelt, *Baikoâba*.

Geesfel, *Abaichaglé*.
 Slaat hem, *Apparabaë*.
 Krabbeft, *Kiomba*.
 Dood hem, *Chiouibaë*.
 Hy vaart wel, *Atonattienli*.
 Hy is ziek, *nanégaëti, nannéteiti*.
 Ziekte, *Anek*.
 Hy heeft my onttovert, *naralia-
 sina*.
 Ik zal my wreken, *nibanébou-
 batina*.
 Wrake, *nayouibawabouli*.
 Hy heeft hem gebeten, *Kerrélialo*.
 Hy is gekwetst, *niboukabouâli*.
 Hy leeft nog, *M. Nouloukeili,
 V. Kakékeili*.
 Het leven; *Lakâkechoni*.
 Hy is dood, *M. Aouéli, nikota-
 mainâli, V. Hilaali*.
 De dood, *Lalouëne*.
 Begraaft het, het gene niet alleen
 gezeid word van den Mensch,
 maar in 't gemeen van alles wat
 men in der aarde ligt, van
 eene plante, *Bonambaë*.
 Begruving, *Tonamouli*.

V. HUISHOUDING

en

H A N D E L.

Een Dorp, *Authe*.
 Een openbaar huis, *Karbet*.
 Een huis, *M. Toubana, V. Tou-
 honoko*.

Een

- Een leuif, en een deksel, of een windschut, *Aioupa*.
 Een tuin, *Maina*.
 Mijn tuin, *M. Imaïnali, V. Nichali*.
 Manioc kuil, *Tomonak*.
 Het dak, *Toubana ora*. Eigentlich deksel van het huis, of van de Hutte.
 Muur, of schutheining, *Koúrara*.
 Solder, zy hebben 'er geen.
 Plank, *Ibouïou*.
 Deure, *Béna*.
 Venster, *Toullépen*, eigentlijk een gas.
 Bedde, *M. Amak en Akas. V. Nékerá*.
 Tafel, *Matónton*.
 Stoel, *Haláheü*.
 Kooije, *Tonoulou-banna*.
 Vat, *Takáä*, het gene over al op te passe word gebragt.
 Vaatwerk van Calabasse, *Coni*.
 Helft van *Coni*, dat tot schuttel dient, *Tauba*. Dit woord betekent eigentlijk, *eene zijde*.
 Kroes om te drinken, *Ritta*.
 Glas, flesche, *bourella*, uit het Spaansch.
 Traly van hout, die andere Wilden Boucau noemen, *Toula*.
 Yzere-pot, of ketel, *Touraé*.
 Aarde pot, *Taumali akac*, en *Canary*.
 Kandelaar, of dat iets vast houdt, *Taketaklé*.
 Keerze, lampe, of toorts-licht, *Touli*, dat is van Sandaal 't geen eene gomme heeft.
 Keers-snuitser, *Tachackoutaglé*.
 Visch-angel, *Keoué*.
 Naalden, *Akoucha*.
 Spelde, *Alopholer*.
 Koffer, *Arka*.
 Korf, *Alíouâta, Catoli*.
 Teemze of Zeve, om den Manioc door te ziften, en den Ouicout door te lekken, *Hibichet*.
 Fijn meel van Manioc, *Mouchache*.
 Spijze, Vlees, *Tékercic*.
 Gebraden, *Aribelot, Achéronti*.
 Eene Zauce, *Taomali*, of *Taumali*.
 Gekapt vlees, *Nátara*.
 Een Gastmaal, *Níttoni, Laupali, Eleteak*.
 Vergif, *M. Tiboukoulou, V. Tibankoura*.
 Koopmanschap, *Eberitina*.
 Koopman, *Baouánemoukou*.
 Pirauge, of groot Schip van de Wilden, *Canaouâ*.
 Klein Schip van de Wilden, dat wy Canot noemen, *Conhala*.
 Schip, *Kanabire*, dit komt zonder twijffel van ons Françoysch woord.
 Koorde, of touw, *Ibitaryou*.
 Kabel, *Kaboya*. Dat is een woord dat na stameling gelijkt, en dat zy hebben gevormt, zonder twijffel, zedert dat zy met de

- vremdelingen hebben verkeert.
 Gelijk ook eenige van de volgende.
- Anker, *Tichibani* en *Ankouroute*.
 Mes, *Couchike*.
 Knipscheiren, *Chirachi*.
 Veel, *Mouche*. Woord van de geschonde taal.
- Tien, *Chonnoúcabo raím*, dat is te zeggen, *alle de vingeren van de handen*.
- Twintig, *Chonnoucabo raím*, *Chonnougonci raím*, dat is te zeggen, *alle de vingeren van de handen, en alle de teenen van de voeten*.
- Zy konden niet verder tellen.
 Ziet daar uw bedde, *bouékra*.
 Ziet daar uw eten, *En yerebali*.
 Ziet daar uw drank, *En batoni*.
- Groten dank, of wel, *Tao*.
 Ja, *Anhan*.
 Neen, *Ouá*.
 Morgen, *Alouka*.
 Goeden dag, *Maboué*.
 Vaar wel, *Huichan*.
- VI. ZIERADEN
 en
 WAPENEN.
- Snuisterijen, of Beuzelingen in 't gemeen, *Cacones*.
 Kroone, *Tiamataboni*.
- Bagge, *Toukábouri*.
 Hals snoer, *Eneka*.
 Mijn hals snoer, *Tnekali*.
 Armring, *Nournari*.
 Oorbehangzelen, *Narikaéla*.
 Gordel, *Jecenti*, of *Niranvary*.
 Broosje, *Tichepoulou*.
 Françoysche kamme, *Baina*. Dat is ons woord in stamel taal.
 Kamme van Rieten, *Bouléra*.
 Neusdoek, of snuitdoek, *Nainraglé*.
 Spiegel, *Chibouchi*.
 Degen, *Echoubâra*.
 Roer; Musket, *Rakâbouchon*.
 Pistool, *Rakâbouchou raen*, eigentlijk, *klein roer*, of *klein musket*.
 Geschut, *Kaloon*.
 Pijk, Hellebaart, *Ranicha*.
 De punt, *M. Lichiban*, *V. Laboulougon*.
 Het midden, *Lirana*.
 Het einde, *Tiona*.
 De boog, *M. Oullaba*, *V. Chimala*. Deze twee woorden beteikenen ook een Boom.
 De peze van den boog, *Ibitarrou*.
 Pijlen, *Alouâni*, *Bouleouâ*, *Hippé*.
 Wapen knods; waar mede de Wilden haar dienen in de gevegten in plaatze van swaarden, *boutou*.

VII. LAND,

VII. LAND, WATER

en

LUGT - GEDIERTE.

Hond, *Anly*.
 Teve, *Ouëllé anly*. Eigent-
 lijk het *Wyfje van den Hond*.
 Verken, *Bouirakou*. Zy noemen
 het ook zomtijds, *Coincoin*.
 Simme, of gebarde Meer-katte,
Alenita.
 Schild - padde, *Catallon*, en in
 itamel taal, *Tortille*.
 Grote Egdisfen, *Ouâyamaka*, dit
 zijn de zelve die andere India-
 nen *Iganus* noemen.
 Kleine Egdische, of Mugge-
 likker, *Oulleouma*.
 Ratte, *Karatonni*.
 Katte, *Méhou*.
 Soldaat, of Slekke, *Makeré*.
 Miere, *Hage*.
 Spinnekoppe, *Koulaclé*.
 Serpent, *Héhué*.
 Slange, *Couloubéra*. Uit het
 Spaansch.
 Schorpioen, *Akourou*.
 Vitch, *Authe*, en in bedorven
 taal, *Pisket*.
 Kinkgehoornte, Schelpen. Zy
 noemen de visch, en zy voe-
 gen 'er *Ora by*; gelijk of men
 zeide het dekzel, of de schelpe
 van den visch. Aldus *Ouatta*.

boni ora, is het gene wy ge-
 meenlijk een *Lambis* noemen.
 Mouskite, of eene zoorte van
 muggen, *Aétero*.
 Andere zoorte van Muggen, ge-
 meenlijk *Maringons* genaamt,
 en onder die naam bekend,
Malu Kalábala. Die witte
 voeten hebben.
 Vlieg, *Hééré huéré*.
 Blinkende Mugge, *Cagouyou*, dit
 komt eenigzins over een met de
Cocuyos van d' andere Indianen.
 Vogel, *Tónoulou*.
 Kalkoensche haan *Ouékellipikaka*.
 Kalkoensche hinne, *Ouëllé pikaka*.
 Gemene hinne, *Kayou*.
 Endvogel, *Kanaron*.
 Ganze, *Iriria*.
 Perroket, *Kouléhuéc*.
 Duive, *Ouâkoukouâ*.
 Tortel-duive, *Oulleou*.
 Perdrijs, *Ouillami*.
 Pluim, of veder, *Toubanna*, dit
 is ook een blad
 Wicke, of arm, *Tarveunâ*.
 Bek, of mond, *Tiouma*.
 Voet, of poote, *Tóngouti*.

VIII. B O M E N

en

P L A N T E N.

Boom, *Huëhuë*.
 Plante, *Ninánteli*.
 K k 2

Bloe-

- Bloeme; *Illehuë*.
 Vrucht, of graan, *Tun*.
 Blad, *Toubanna*: Dit is ook een pluim.
 Tak, *Touribouri*.
 Doorn, kwast, *Huëhuë you*; eigentlijk, *het hair van den Boom*; of *Huëhuë akou*; gelijk of gy wilde zegge, *d' oogen van den boom*.
 Eene Wildernisse, *Arabon*.
 Vijgen, *Backoukon*.
 Zy noemen d' Oranje-appelen en de Citroenen gelijk wy, om dat deze vruchten uit Europa tot haar zijn gekomen.
 Caffie- of Caneficie-boom, *Malimali*.
 Katoen, *Monoulou*.
 Katoen-boom, *Manoulou Akecha*.
 Druive-boom, *Ouliem*.
 Raket, een vrucht aldus by de Françoyschen genaamt, *Batta*.
 Grote Cardon, Toorze of wafcheerze genaamt, *Akouleron*.
 Tabak, *Youli*.
 Meloen, *Battia*.
 Boon of Erweet, *Manconti*.
 Rotting of Riet, in 't algemeen, *Mamboulou Tikasket*.
 Zuiker-riet, *Kaniche*.
 Zap- ofte wijn van Zuiker-rieten, *Kanichira*.
 Zuiker, *Choucre*. Dit is ons eigewoord in kromtong.
- Een kruid, *Kalao*.
 Wortel om t' eten, *Toralé*.

IX. HOOFTSTOFFELYKE

en

ONBEZIELDE DINGEN.

- D**e Hemel, en eene wolke, *Onbékou*.
 Witte wolke, *Allirou*.
 Bruine wolke, *Onallion*.
 Mist, Nevel, *Kemerci*.
 Sterre, *Onlonkouma*.
 Zon, *M. Hucyon*, *V. Kachi*.
 Mane, *M. Nonum*, het gene ook d'aarde beteikent, *V. Kati*.
 Dag-loop, *Lihuyouli*.
 Klarheid en Afichijnzel, *Laloukone*.
 Ligt, *Laguenani*.
 Nagt, *Ariabon*.
 Duisternissen, *Bourveli*.
 Het is dag, *Haloukaali*.
 Het is nagt, *boureokaali*.
 Lugt, *Naouarglé*.
 Wind, *bebeité*, het beteikent ook zomtjids de lugt.
 Vuur, *Onatton*.
 Asche, *ballisi*.
 Regen, *Konoboui*.
 Hagel, *Ys*, Sneeuw. Zy kennen dit niet.
 Winter, is haar ook onbekent.
 De koude, *Lamoyenti*.
 Zomer, *Liroumouli*.

De

De hitte, *Loubacha*.
 De fchone tijd; *feromonmécéli*,
 zy noemen hem ook met den
 naam van de Zomer.
 Het is fchoon weder, *Hueôn-
 meti*.
 Het is kwaad weder, *Tehenmeti*.
 Donder, *Onâlon ouyoulou*.
 Het geluit van den donder,
Trirguotenni.
 Onweder, *Youâllou*, *bointara*,
Ouragan: dat d'allergemeen-
 fte naam is.
 Regen-boog, *Alamoulou* of *You
 louco*; gelijk of men zeide,
Gods-pluim of *Vederbos*.
 Een berg, *Onébo*.
 Eene valcife, *Taralironne*.
 Het op gaan, *Tagreguin*.
 Eene vlakke, *Liromonobou*.
 Water, Riviere, *Tóna*.
 Poel, *Taonaba*.
 Bron, Springader, *Taboulikani*.
 Putte, *Chickâti*.
 Vlied, *Tipouliri*.
 Zee, *M. Balanna*, *V. Boliouâ*.
 Land, *M. Nonum*, dit beteikent
 ook de Mane, *V. Mena*.
 Drek, *Iika*.
 Zand, *Saccâo*.
 Weg, *Ema*.
 Steen, *Tébou*.
 Rotze, *Eméali*.
 Eiland, *Oubao*.
 Valt-land, of Valtte-kuft, *baloni*.

Hout, *Huehuc*; dit beteikent ook
 een boom.
 Yzer, *Crâbon*.
 Goud en Zilver, *boulâta*.
 Tin, *Tialapirou*.
 Latoen, *Kaouânam*.
 Een gat, *Toullépen*; dit beteikent
 ook een venfter.
 Eene Rheedde, *Beya*, dat is het
 woord van *baye* een weinig
 verandert.

X. G E E S T E L Y K E

of

GODS-DIENSTIGE DINGEN.

De ziele word uit-gedrukt
 door het zelve woord dat
 het herte beteikent. Ziet in
 het op-fchrift van de delen
 des Menschelijken lighaam.
 Een Geest, *M. Akamboué*, *V.
 Opojem* deze namen zijn alge-
 meen. Daarom worden zy zom-
 tijds gegeven aan den Geest
 des menfchen. Maar worden
 by-zonderlijk de goede Gee-
 ften op-gelegt; ten minften
 die de Karaïbanen agter zoda-
 nige te wezen, en die haar
 plaatze van Goden houden.
 Goede Geest, die zy voor eene
 Godheid houden; en van wien
 een yder onder haar den zij-
 nen heeft voor zijnen byzon-
 deren

deren God, is ook *Icheïri* genaamt, dat het woord der mannen is; en *Chemun*, het welke dat van de vrouwen is, en waar van het meervoudig is *Chemignum*. Invoegen dat deze woorden over-een-komen met die van *God*, en van *Goden*.

Mijn goede Geest, of mijn God, *M. Icheïriken*, *V. Néchéméra-ken*.

Boze Geest, of Duivel. Mannen en vrouwen noemen hem *Maboya*, gelijk alle onze Françoyschen uitspreken; maar de *Karaïbanen* spreken hier de *B* een weinig meer op zijn

Hoogduits uit, gelijk of wy *Mapoya* schreven.

Zy geven ook den naam van *Maboya* aan zekere Duivels-broden, en aan zekere Planten van kwaden reuk.

De Duivel, of de Boze Geest is hier: laat ons vlugten uit vreeze van hem. *Maboya kayen-cu: Kaima loari*. Zy zijn dit gewoon te zeggen als zy een kwade reuk ruiken.

Offeranden die zy aan de valsche Goden, of de kwade Geesten doen *Anacri*.

Aanroeping, gebed, plegtigheid, aanbidding: zy weten niet wat dit te zeggen is.

E I N D E.

BERIGT

Leyt Louey
No 245